

Ručení

Zánik ručitelského závazku současně se zánikem závazku zajištěného ručením vyplývá z vlastní akcesorické povahy ručení (zajištění není vázáno na osobu dlužníka, ale na zajišťovanou pohledávku) a tento právní závěr nelze zpochybnit. Smrt dlužníka nepředstavuje nemožnost plnění. Co je následnou nemožností plnění, jež nastala až po vzniku závazku, řeší v obecné rovině občanský zákoník v ustanovení § 575 – 577 obč. zák. Některá ustanovení o dodatečné nemožnosti plnění v obchodněprávních vztazích byla zařazena i do obchodního zákoníku v jeho ustanovení § 352 - § 354. Plnění není nemožné, zejména lze-li je uskutečnit i za ztížených podmínek nebo až po sjednaném čase, závazek se považuje za splnitelný též v případě, lze-li jej splnit pomocí jiné osoby. Nemožnost plnění se podle občanského i obchodního zákoníku nevztahuje k účastníkům závazkového vztahu, nýbrž k obsahu závazku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 3490/2014, ze dne 25.2.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně H. Česká republika, a.s., se sídlem v K., zastoupené Mgr. P.B., advokátkou, se sídlem v P., proti žalované M. P., zastoupené JUDr. P.D., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 90 004 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 8 C 34/2013, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 17. dubna 2014, č. j. 69 Co 543/2013-103, ve znění usnesení ze dne 17. dubna 2014, č. j. 69 Co 543/2013-111, a usnesení ze dne 26. května 2014, č. j. 69 Co 543/2013-115, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 24. června 2013, č. j. 8 C 34/2013-68, ve znění usnesení ze dne 8. října 2013, č. j. 8 C 34/2013-91, zamítl žalobu na zaplacení částky 90 004 Kč s 10% ročním úrokem od 1. července 2013 do zaplacení a 7,75% úrokem z prodlení ročně od 17. března 2012 do zaplacení (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body II a III).

Soud prvního stupně zjistil, že žalobkyně jako věřitelka uzavřela dne 10. prosince 2002 s dlužníkem J. Š. smlouvu o půjčce na částku 100 000 Kč na dobu pěti let splatnou nejpozději 31. prosince 2007. Smlouva obsahovala ujednání o výši a termínech splátek, sjednána byla ztráta výhody splátek, nikoliv zesplatnění celé pohledávky a také dohodu, že finanční prostředky budou použity výhradně na opravu provozovny „Pivnice U Švejka Prostějov“ za účelem výhradního čepování piva věřitelky. Žalobkyně smlouvu o půjčce ukončila písemnou výpovědí, kterou dlužník převzal dne 13. srpna 2004. V ní byl J. Š. současně vyzván k plnění dluhu. Poskytnutá půjčka byla zajištěna ručitelským prohlášením M. P., která se dne 10. prosince 2002 zavázala uhradit všechny finanční závazky dlužníka, pokud je nesplní sám dlužník, ačkoliv k tomu byl věřitelem písemně vyzván. J. Š. dne 11. listopadu 2004 zemřel a žalobkyně přihlásila do dědického řízení po zemřelém dlužníkově svoji pohledávku v celkové výši 1 483 221 Kč, v níž byl zahrnut i nedoplatek ze smlouvy o půjčce, přihláškou ze dne 20. prosince 2004, která byla notářské kanceláři doručena dne 22. prosince 2004. Dne 21. června 2007 bylo vydáno usnesení o nařízení likvidace dědictví po dlužníkově. Usnesením Okresního soudu v Prostějově ze dne 20. listopadu 2012, č. j. 11 D 1507/2004-630, které nabylo právní moci dne 5. ledna 2013, byl výtěžek likvidace rozvrhnut tak, že nepostačil na uspokojení všech pohledávek, včetně pohledávky žalobkyně. Žalovaná byla k plnění z titulu ručení vyzvána dne

8. března 2012.

Soud prvního stupně posoudil vztah založený smlouvou o půjčce podle § 657 občanského zákoníku č. [40/1964](#) Sb. (dále jen „obč. zák.“) s ohledem na to, že byt byla uzavřena mezi podnikateli, vybočovala z rámce podnikatelské činnosti žalobkyně. Dále se zabýval námitkou promlčení vnesenou žalovanou. Vzhledem k tomu, že hlavní závazkový vztah se řídí občanským zákoníkem, posoudil i ručitelský vztah včetně promlčení rovněž podle občanského zákoníku. Tříletá promlčecí doba podle § 101 obč. zák. ve vztahu věřitele a ručitele začíná běžet ode dne splatnosti ručitelského závazku, který je odvislý od toho, kdy věřitel mohl vyzvat dlužníka k plnění. Dlužník byl v prodlení od 31. července 2003, zemřel 11. listopadu 2004, pak den rozhodný pro počátek promlčecí doby ve vztahu k ručiteli je den uplatnění pohledávky v dědickém řízení, tj. 22. prosinec 2004, kdy došlo i k zesplatnění všech dlužných splátek za dlužníkem. Tříletá promlčecí doba vůči ručiteli proto uplynula dnem 23. prosince 2007, a pokud bylo právo u soudu uplatněno až dne 27. prosince 2012, došlo k tomu až po uplynutí promlčecí doby. I kdyby se vztah účastníků řídil obchodním zákoníkem (dále jen „obch. zák.“), měl soud prvního stupně za to, že by bylo nutno žalobu zamítnout, neboť se ze strany věřitele (žalobkyně), který několik roků čekal na ukončení likvidace předluženého dědictví a nárok vůči ručitelce uplatnil po 11 letech od ručitelského prohlášení, jednalo o postup v rozporu s poctivým obchodním stykem.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 17. dubna 2014, č. j. 69 Co 543/2013-103, ve znění usnesení ze dne 17. dubna 2014, č. j. 69 Co 543/2013-111, a usnesení ze dne 26. května 2014, sp. zn. 69 Co 543/2013-115, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I potvrdil, vyjma části, v níž se žalobkyně domáhala zaplacení 10% úroku z prodlení z částky 90 004 Kč od 1. července 2003 do 16. března 2012 (výrok pod bodem I), změnil výrok rozsudku soudu prvního stupně pod bodem II o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II), rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem III) a o zrušení rozsudku soudu prvního stupně v rozsahu úroku z prodlení ve výši 10 % ročně od 1. července 2003 do 16. března 2012 a o zastavení řízení v této části.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými závěry soudu prvního stupně, nikoliv však s jeho závěry právními.

Poukázal na ustanovení § 261 odst. 1 obch. zák. vymezující obchodní závazkové vztahy jako vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti. V dané věci nebylo pochyb, že oba účastníci smlouvy o půjčce byli podnikatelé, a přestože předmětem podnikání žalobkyně nebylo půjčování peněz, z účelového určení použití zapůjčené částky na opravu pivnice, v níž se mělo čepovat výhradně pivo žalobkyně, je zřejmé, že se smlouva týkala podnikatelské činnosti žalobkyně i dlužníka. Smlouva o půjčce není upravena jako smluvní typ v obchodním zákoníku, proto se ve smyslu § 261 odst. 6 obch. zák. použijí z občanského zákoníku pouze ustanovení daná pro tento smluvní typ a zbytek právního vztahu se řídí obchodním zákoníkem.

Vzhledem k tomu, že právní vztah z ručení je jako zajišťovací právní vztah svou povahou závazkem akcesorickým, zásadně spjatým svou existencí s hlavním závazkem, zabýval se odvolací soud otázkou existence hlavního závazku vzniklého z titulu půjčky poté, co řízení o projednání dědictví po zemřelém dlužníkově J. Š. bylo pravomocně skončeno likvidací dědictví, zpeněžením všeho zůstavitelova majetku ve smyslu § 175u odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) usnesením soudu o rozvrhu výtěžku likvidace, které nabylo právní moci dne 5. ledna 2013. Odvolací soud vyšel z ustanovení § 311 odst. 1 obch. zák., podle něhož ručení zaniká zánikem závazku, který ručení zajišťuje. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení ručení však nezaniká, jestliže závazek zanikl pro nemožnost plnění dlužníka a závazek je splnitelný ručitelem nebo pro zánik právnické osoby, jež je dlužníkem. Vzhledem k tomu, že obchodní zákoník nemá obecné ustanovení o smrti dlužníka nebo

věřitele a o jejich právních následcích, postupoval odvolací soud ve smyslu § 1 odst. 2 obch. zák. podle § 579 obč. zák. Podle tohoto ustanovení smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem. Práva a povinnosti tedy nezanikají smrtí povinné osoby, nýbrž přecházejí na jejich právní nástupce – dědice. V případě předluženého dědictví, jak je tomu v daném případě, upravuje postup při likvidaci dědictví ustanovení § 175p až 175v o. s. ř. Odvolací soud uzavřel, že zánikem závazků v důsledku smrti dlužníka došlo v dané věci i k zániku závazků vůči němu akcesorickým, jak je uvedeno v § 311 odst. 1 obch. zák. a potažmo i v § 175v odst. 4 o. s. ř., v němž je výslovně uvedeno, že pravomocným skončením likvidace zaniknou proti dědicům neuspokojené pohledávky věřitelů a jejich zajištění.

Rozsudek odvolacího soudu s výjimkou části, ve které byl zrušen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu 10% ročního úroku z prodlení za dobu od 1. července 2003 do 16. března 2012 a řízení bylo v této části zastaveno, napadla žalobkyně dovoláním.

Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. spatřuje dovolatelka v tom, že dovolací soud dosud neřešil tyto právní otázky týkající se zániku zajištění závazků, a to:

- zda výjimka uvedená v § 311 odst. 2 obch. zák. se vztahuje i na případy pravomocného skončení likvidace dědictví hlavního dlužníka podle § 175v odst. 4 o. s. ř. a

- zda pravomocným skončením likvidace podle § 175v odst. 4 o. s. ř. zaniká zajištění závazku zůstavitele, které bylo poskytnuto třetí osobou.

Dovolatelka zásadně nesouhlasí se závěry, které odvolací soud při aplikaci § 311 obch. zák. a § 175v odst. 4 o. s. ř. učinil. Jestliže odvolací soud vyšel z ustanovení § 311 odst. 1 obch. zák. o zániku ručení při zániku závazku, pak neměl podle dovolatelky vynechat výjimky uvedené v odst. 2 tohoto ustanovení. Má totiž za to, že právě tam uvedené výjimky způsobují, že ručení nezaniká. Likvidace dědictví není svojí povahou nic jiného, než nemožností plnění na straně dlužníka. Případně lze na fyzické osoby, jejichž dědictví končí likvidací, analogicky použít i úpravu týkající se zániku právnických osob bez právního nástupce, když až na zcela mimořádný případ likvidace dědictví fyzická osoba vždy „zaniká“ s právním nástupcem. V obou těchto případech ručení spolu se zánikem hlavního závazku nezaniká a stejná situace podle dovolatelky nastala i v případě žalovaného nároku, tj. při likvidaci dědictví hlavního dlužníka.

K druhé otázce dovolatelka zdůraznila, že dotčený § 175v o. s. ř. řeší mj. následky rozvrhu zpeněženého majetku zůstavitele v rámci likvidace dědictví, jehož smyslem je vypořádání předluženého dědictví s částečným uspokojením věřitelů. Předmětem zpeněžení je pouze majetek zůstavitele, žádné závazky třetích osob nejsou předmětem tohoto řízení, a to ani závazky náhradních dlužníků z titulu jejich zajištění. Z toho důvodu je podle dovolatelky nutno vykládat § 175 odst. 4 o. s. ř. tak, že dovětek o zajištění se týká pouze takového zajištění, které je přímo spjato se zpeněžovaným majetkem zůstavitele a mohlo by mít vliv na postavení dědiců zůstavitele (např. zastavení majetku zůstavitele). Zajištění poskytnuté třetí osobou není vůbec předmětem likvidace dědictví zůstavitele, tyto osoby nejsou účastníky tohoto řízení a není proto podle názoru dovolatelky důvod, proč by likvidace dědictví měla znamenat zánik tohoto zajištění a ochranu těchto osob. Výklad předmětného ustanovení o zániku zajištění poskytnuté třetí osobou označila dovolatelka za formalistický jdoucí zcela proti smyslu likvidace dědictví, kterým je ochrana dědiců, nikoliv třetích osob. Zánik zajištění pouze v tom specifickém případě by také vedl k diskriminaci věřitelů, kteří by v situaci, kdy nelze očekávat jejich plné uspokojení, ztratili bez jakéhokoliv důvodu i zajištění poskytnuté třetí osobou.

Dovolatelka shledává analogii likvidace dědictví z hlediska existence zajištění závazků s konkurzním řízením u právnických osob, kdy dlužníkem je právnická osoba zanikající po splnění rozvrhu v rámci konkurzního řízení a dochází k jejímu výmazu z obchodního rejstříku (jediným rozdílem je, že

zůstavitel jako fyzická osoba zanikl smrtí), avšak v tomto případě nedochází k zániku zajištění závazků poskytnuté třetí osobou, jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“); poukázala na jeho rozsudek ze dne 9. února 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005.

Dovolatelka má za to, že otázka zániku ručitelského závazku nebyla v dané věci správně posouzena, a že není žádného důvodu k rozdílnému výkladu obdobných právních institutů u právnických a u fyzických osob. Navrhla proto zrušení rozsudku odvolacího soudu (vyjma výroku, kterým bylo řízení v části nároku zastaveno) a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (srov. článek II bod 1 přechodných ustanovení zákona č. [404/2012](#) Sb., část první a článek II bod 2 přechodných ustanovení zákona č. [293/2013](#) Sb. – dále opět jen „o. s. ř.“).

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť otázka zániku ručitelského závazku fyzické osoby za pohledávku dlužníka, který zemřel, a poté byla soudem nařízena likvidace předluženého dědictví, nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

Dovolání však není důvodné.

Dovolatelka uplatnila dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., tedy že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávným právním posouzením věci se rozumí omyl soudu při aplikaci právních předpisů na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo soud aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

V posuzované věci se dovolatelka domáhá plnění z ručitelského závazku, kterým se žalovaná zavázala uhradit všechny finanční závazky dlužníka J. Š. ze smlouvy o půjčce, kterou uzavřel se žalobkyní, pokud je nesplní sám dlužník, ačkoliv k tomu byl věřitelem písemně vyzván, neboť má za to, že ručitelský závazek v důsledku smrti J. Š. a následné likvidace jeho majetku v dědickém řízení nezanikl.

Odvolací soud při řešení otázky existence ručitelského závazku vyšel z akcesorické povahy ručení, jedná se o zajišťovací právní vztah spjatý s existencí hlavního závazku. Správně posoudil podle § 261 odst. 1 obch. zák. vztah z hlavního závazku založeného smlouvou o půjčce jako obchodněprávní vztah, což pro ručitelský závazek znamená, že i jeho režim se řídí obchodním zákoníkem. Úprava zajištění závazku ručením v § 303 - § 312 obch. zák. představuje úpravu komplexní, a proto se nepoužije občanskoprávní úprava ručení.

Zánik ručení je upraven v ustanovení § 311 odst. 1 obch. zák., podle kterého ručení zaniká zánikem závazku, který ručení zajišťuje. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení ručení nezaniká, jestliže závazek zanikl pro nemožnost plnění dlužníka a závazek je splnitelný ručitelem nebo pro zánik právní osoby, jež je dlužníkem.

Zánik ručitelského závazku současně se zánikem závazku zajištěného ručením vyplývá z vlastní akcesorické povahy ručení (zajištění není vázáno na osobu dlužníka, ale na zajišťovanou pohledávku) a tento právní závěr nelze zpochybnit. Dovolatelka se však domnívá, že v posuzované věci byly

naplněny podmínky výjimky z této zásady, kterou stanoví citovaný odst. 2 ustanovení § 311 obch. zák., a sice že likvidace dědictví představuje nemožnost plnění na straně dlužníka a závazek je současně splnitelný žalovanou jako ručitelem. Dovolatelka se však mylí, protože smrt dlužníka nepředstavuje nemožnost plnění. Co je následnou nemožností plnění, jež nastala až po vzniku závazku, řeší v obecné rovině občanský zákoník v ustanovení § 575 - 577 obč. zák. Některá ustanovení o dodatečné nemožnosti plnění v obchodněprávních vztazích byla zařazena i do obchodního zákoníku v jeho ustanovení § 352 - § 354. Podle § 575 odst. 1 obč. zák. stane-li se plnění nemožným, povinnost dlužníka plnit zanikne. Oba kodexy pak vymezují, kdy nelze považovat plnění za nemožné - občanský zákoník v § 575 odst. 2 tak, že plnění není nemožné, zejména lze-li je uskutečnit i za ztížených podmínek nebo až po sjednaném čase, a obchodní zákoník v § 352 odst. 1 tak, že závazek se považuje za splnitelný též v případě, lze-li jej splnit pomocí jiné osoby. Z uvedeného je zřejmé, že nemožnost plnění se podle občanského i obchodního zákoníku nevztahuje k účastníkům závazkového vztahu, nýbrž k obsahu závazku. O výjimku ze zániku ručení stanovenou v § 311 odst. 2 obch. zák. tudíž v nyní posuzované věci nejde.

Důvodné nejsou ani námitky dovolatelky vznesené proti aplikaci ustanovení § 175v odst. 4 o. s. ř. (ve znění do 31. prosince 2013, dále jen opět „o. s. ř.“) odvolacím soudem. Podle tohoto ustanovení pravomocným skončením likvidace zaniknou proti dědicům neuspokojené pohledávky věřitelů a jejich zajištění. Z toho vyplývá, že závazky dlužníka J. Š. z předmětné smlouvy o půjčce podle tohoto ustanovení zanikly skončením likvidace, tj. dnem 5. ledna 2013, kdy nabylo právní moci usnesení Okresního soudu v Prostějově ze dne 20. listopadu 2012, č.j. 11 D 1507/2004-630, o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví, jak správně uzavřel odvolací soud. V textu zákona je současně výslovně stanoveno, že vedle pohledávek věřitelů zůstavitele zaniká i zajištění těchto pohledávek. Ručitelský závazek žalované tak zanikl podle § 175v odst. 4 o. s. ř. ve znění do 31. prosince 2013 k datu 5. ledna 2013. Nejvyšší soud k tomu podotýká, že k zániku ručitelského závazku by došlo i za situace, kdyby v § 175v odst. 4 o. s. ř. nebyl výslovný zánik zajištění pohledávek zakotven, neboť by se uplatnil režim § 311 odst. 1 obch. zák., podle kterého ručení zaniká zánikem závazku, který ručení zajišťuje.

Analogické použití jiné právní úpravy, jak se mylně domnívá dovolatelka, tudíž nepřichází v úvahu.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný.

Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)